

Cerca (<http://temaria.net/simple.php?origen=1575-5886&idioma=ca>)

Multilingüisme equilibrat en ciència

[English version]

① GUNNAR SIVERTSEN
Professor d'investigació
Nordic Institute for Studies in Innovation, Research and Education
(Oslo)
gunnar.sivertsen@nifu.no

Opcions

 PDF <meta />

[Metadades](#)

DOI: <https://dx.doi.org/10.1344/BiD2018.40.24>

Citació recomanada

Sivertsen, Gunnar (2018). "Multilingüisme equilibrat en ciència". *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 40 (juny) . <<http://bid.ub.edu/40/sivertsen.htm>>. DOI: <http://dx.doi.org/10.1344/BiD2018.40.24> [Consulta: 21-06-2018].

Paraules clau: Multilingüisme, Avaluació científica, Política d'investigació, Comunicació científica

Keywords: Multilingualism, Scientific evaluation, Research and Development policy, Scientific communication

Rebut: 20/12/2017. Acceptat: 02/03/2018.

1 Introducció: visibilitzar el paper de la llengua

L'anglès s'ha convertit —i ja fa temps que ho és— en la llengua internacional en ciència. Altres llengües que anteriorment s'havien usat com a llengües internacionals estan perdent terreny en les comunicacions internacionals. Prova d'això és que fa vint anys *Acta Physica Hungarica*, *Anales de Física*, *Il Nuovo Cimento*, *Journal de Physique*, *Portugaliae Physica* i *Zeitschrift für Physik* es van fusionar en l'**European Physical Journal**, que només es publica en anglès. Avui en dia, l'anglès és reconegut i es fa servir com la llengua científica internacional, fins i tot en el camp de les ciències socials i les humanitats.

Tot i així, la ciència també s'ha de comunicar amb la societat. En l'àmbit laboral, la ciència sempre és necessària, es prioritza, es fonamenta, s'organitza, es desenvolupa, es comunica, s'interpreta, s'aplica i s'ensenya en certs contextos socials i culturals. En aquests contextos es parlen i s'escriuen diferents llengües. Per això, en el camp de les ciències no s'ha posat mai en pràctica una sola llengua hegemònica, i no es pot esperar que l'anglès global tot sol sigui la llengua dominant (Gordin, 2015). Per complir les seves responsabilitats, la ciència ha de ser multilingüe.

El paper de la llengua en la pràctica i en la comunicació de les ciències pot esdevenir fàcilment *invisible* a escala internacional, en el moment en què els països s'uneixin per formular i implementar polítiques de recerca. En aquest punt, caldrà una llengua internacional compartida a l'hora de dur a terme aquestes formulacions i implementacions. Dos exemples: l'**EU Framework Programme for Research and Innovation and the European Research Area Program** "aim at breaking down barriers to create a genuine single market for knowledge, research and innovation". L'**European Research Council** "will enable the best ideas and talents to be recognised from a larger pool than exists at national level". No només estan en anglès les formulacions, sinó que les implementacions també han de ser en anglès. Normalment, no hi veiem cap problema. Ens sembla necessari tenir una llengua internacional compartida per assolir els objectius d'intercanviar coneixement en un "mercat" únic i de reconèixer l'excel·lència en diferents països, i donar-hi suport. Potser, per tant, el tema de la llengua no s'esmenta en cap d'aquestes polítiques ni en els documents oficials en què es basen. El paper de la llengua és invisible.

Ara comparem aquests dos objectius i organismes ben coneguts i molt importants en la política de recerca i innovació europea amb tres objectius i organismes més que estan adquirint cada cop més rellevància també a escala europea. La idea del **Responsible Research and Innovation** (RRI), que és la política europea oficial en l'horitzó 2010, "implies that societal actors (researchers, citizens, policy makers, business, third sector organisations, etc.) work together during the whole research and innovation process in order to better align both the process and its outcomes with the values, needs and expectations of society". RRI també significa "enabling easier access to scientific results", que és semblant a l'ambició de l'**Open Science Agenda**, així com també l'ambició que té **Citizen Science**, que "can refer to the ability of the public to understand science and engage with scientists". Segons el meu parer, per complir les responsabilitats que representen aquestes ambicions, la ciència ha de ser multilingüe per les raons que s'han indicat anteriorment. Tanmateix, de nou, el tema de la llengua no s'esmenta en cap d'aquestes polítiques ni en els documents oficials en què es basen. Fins i tot en aquest cas, el paper de la llengua és invisible.

La llengua també és invisible en el Programa de treball 2018-2020 *Science with and for Society* (European Commission, 2017). Ni tan sols s'esmenta la paraula *llengua*. En la base de dades en línia RRI Tools, no es pot recuperar cap document ni cap recurs buscant la paraula *llengua*. La llengua només és un filtre de cerca que fa palès a l'instant que gairebé tots els documents i els recursos són en anglès. És com si l'ús de la llengua en recerca fos invisible en totes les polítiques sobre com la recerca hauria d'interactuar amb la societat i servir-la.

Només prestant atenció al paper de la llengua en comunicacions científiques és possible veure que els dos grups d'ambicions, polítiques i implementacions que s'acaben d'esmentar, en realitat, es contradueixen l'un amb l'altre. Un element important a l'hora d'executar els programes marc de la Unió Europea (UE) i de l'European Research Council és la competència internacional entre propostes i un procés de selecció basat en l'avaluació d'experts internacional. Sembla inevitable que aquests processos estiguin influïts pels criteris i procediments d'avaluació de recerca principals, que, en la pràctica, trien i fomenten publicar en anglès en la majoria de publicacions més influents que s'inclouen en els índexs de referències comercials. També és inevitable que els mateixos criteris i procediments d'avaluació donin menys valor a les pràctiques comunicatives multilingües i multimèdia necessàries per satisfer l'altre grup de polítiques (RRI, Open Science, Citizen Science). Aquest tipus de contradicció entre els règims d'avaluació de la recerca internacionals i la ciència professional que interactua amb les necessitats locals ha estat demostrada en diversos estudis recents, per exemple Piñeiro; Hicks (2015), Bianco *et al.* (2016), i Chavarro *et al.* (2017).

Tot i que en la pràctica es contradueixen l'un amb l'altre, els dos grups de polítiques i implementacions de la UE es basen en preocupacions legítimes en l'àmbit de les polítiques d'investigació sobre la qualitat de la recerca i la importància que té per a la societat. Aquestes preocupacions i polítiques no estan pensades perquè es contradueixin les unes amb les altres. Tot i així, representen una tensió típica en les polítiques d'investigació de tot el món. Els dos grups d'ambicions i implementacions a Europa només són un exemple d'una tensió que es pot palpar a moltes parts del món, també dins d'un país individual. En aquest article, es presentarà i il·lustrarà el que podria ser una part de la solució d'aquest problema general, que és com s'alineen les polítiques legítimes que, en la pràctica, es contradueixen les unes amb les altres actualment.

Es proposa un *multilingüisme equilibrat* com la base per gestionar les tensions entre les estratègies per internacionalitzar i aconseguir l'excel·lència en recerca, d'una banda, i les estratègies per arribar a una rellevància dins de la societat i a una participació d'aquesta societat, de l'altra. Es demostrarà que el multilingüisme equilibrat pot ser un concepte dinàmic i basat en l'empirisme, amb el qual seria possible fomentar ambdós tipus d'estratègia alhora.

En aquest article, primer s'il·lustrarà i es definirà el concepte de *multilingüisme equilibrat*. Després, es presentaran dos exemples de com aquest concepte ja ha influït algunes polítiques de finançament de la investigació i de publicacions acadèmiques. Per acabar, es resumiran els requisits per utilitzar aquest concepte per tal d'alinear polítiques que ara mateix tendeixen a contradir-se les unes amb les altres.

2 El concepte de *multilingüisme equilibrat*

En aquest apartat es vol explicar què podria significar un *multilingüisme equilibrat* en ciència en un context determinat, i després es definirà el concepte.

Recentment, vaig participar en un simposi internacional titulat *Research Evaluation: Issues, Methods and Tools* (<http://colloque.csefrs.ma/en/>), a Rabat, al Marroc. L'organitzava el Moroccan Higher Council of Education, Training and Scientific Research i tenia tres llengües oficials: l'àrab, l'anglès i el francès. L'àrab i el francès eren llengües internacionals en el camp de la recerca per a la majoria dels ponents i dels assistents, que provenien de països on aquestes llengües són la primera llengua o la segona: l'Àfrica del Nord i de l'Oest, Orient Mitjà, França i el Quebec, al Canadà. Alguns de nosaltres també necessitàvem l'anglès com a llengua per a les conferències. A aquesta situació multilingüe, facilitada per una interpretació simultània, s'hi pot sumar que el primer dia del simposi hi van assistir també mitjans de comunicació marroquins i estudiants i directores de recerca d'institucions marroquines que hi havien anat per aprendre de l'experiència. Aquest pont entre les conferències i la societat no hauria estat possible si no s'hagués utilitzat l'àrab.

Diverses ponències del simposi van fer evident la importància de l'àrab i del francès com a llengües internacionals en aquesta part del món. En tots els països africans on el francès és la segona llengua per tradició, el francès continua sent molt útil per a les col·laboracions en investigació i per a la mobilitat d'investigadors entre aquests països i en la relació amb França. A més, la importància de l'àrab com a llengua internacional la va fer palesa, amb molta rotunditat, el president de l'Arab Council for the Social Sciences i altres científics socials de països araboparlants. Comparteixen prioritats per respondre a reptes i necessitats socials específics, i publiquen en revistes compartides en el món de parla àrab.

El meu exemple demostra que en la investigació al Marroc com a mínim són útils tres llengües científiques *internacionals* diferents. En moltes altres parts del món també se serveixen d'altres llengües internacionals per fer recerca. L'espanyol n'és un exemple. En alguns àmbits de recerca, i per a algunes finalitats comunicatives, les publicacions acadèmiques en espanyol fetes per autors i per a lectors de tots els països de parla hispana poden arribar a ser més importants que les revistes que es publiquen en anglès (Chavarro, 2017).

En el simposi de Rabat hi va haver un consens generalitzat que la ciència marroquina necessita més internacionalització. S'hi van discutir dos indicadors per avaluar el procés. Un és el nombre i la proporció d'articles marroquins que hi ha en revistes "indexades" (és a dir, a Web of Science o a Scopus). L'altre és el nombre i la proporció d'articles en les mateixes revistes que tenen relació tant amb el Marroc com amb un altre país. Aquests dos indicadors, en la pràctica, estimularien i avaluarien un moviment que s'allunyés de la situació multilingüe present cap a una situació monolingüe amb l'anglès com a llengua científica. Llavors, la recerca marroquina es desvincularia més de les necessitats de la societat i de les xarxes col·laboratives existents. Per desgràcia, al simposi hi va haver poc temps per tractar sobre aquests resultats possiblement involuntaris. Els indicadors suggerits es van presentar com a inevitables perquè molts altres països els utilitzen "internacionalment".

Amb el concepte de *multilingüisme equilibrat*, ens agradaria desfer aquesta simple dicotomia entre l'anglès, d'una banda, i qualsevol altra llengua, de l'altra, i substituir la jerarquia actual de valors i incentius per un concepte més útil i realista per tal d'entendre i promoure alhora la globalització de la ciència i d'una recerca responsable socialment:

El *multilingüisme equilibrat* pretén tenir en compte totes les finalitats comunicatives en tots els camps de recerca, i totes les llengües necessàries per complir aquestes finalitats, d'una manera holística sense exclusions ni prioritats. El *multilingüisme equilibrat* també es proposa establir instruments per documentar i valorar l'ús de la llengua per a les nombroses finalitats que té la investigació, i així oferir la base per supervisar una globalització més àmplia de la recerca en una direcció més responsable.

El multilingüisme equilibrat és un concepte *dinàmic*. Tornant a l'exemple del Marroc, el multilingüisme equilibrat significaria tenir en compte l'ús actual de l'àrab, el berber,¹ l'anglès i el francès amb finalitats diferents, i ser capaç de documentar-ne l'ús en tots els contextos. El Marroc ja té una base de dades bibliogràfica nacional a Casablanca que inclou molta més literatura marroquina que els articles del Marroc inclosos a Web of Science i a Scopus. Aquesta base de dades es podria desenvolupar encara més com una base empírica per supervisar i estimular un multilingüisme equilibrat. Només fent servir Web of Science i Scopus s'estimularia el desenvolupament en una única direcció i es faria invisible la resta de literatura acadèmica. Fins i tot si la política o necessitat del país és anar augmentant gradualment l'ús de l'anglès i publicar en revistes internacionals, cal tenir una base empírica més àmplia per dur a terme aquesta supervisió i estimulació. Utilitzar cada vegada més l'anglès seria,

doncs, una qüestió d'assolir un *nou equilibri*, en què les altres tres llengües encara es poguessin fer servir en contextos on podrien satisfer una finalitat concreta amb més eficiència.

A continuació, es presentaran dos exemples de Noruega que palesen com es pot fer servir el concepte de *multilingüisme equilibrat* per fomentar pràctiques més responsables en el finançament de la recerca i en la publicació acadèmica.

3 Classificar publicacions mantenint un equilibri

L'escepticisme que desperten els rànquings de revistes científiques, sobretot respecte de l'ús de l'índex d'impacte (i indicadors semblants), sembla que creix tant com l'ús cada vegada més estès del mateix tipus de rànquings i indicadors per finançar i avaluar la recerca (Zhang *et al.*, 2017). Seria possible aconseguir un compromís més constructiu des de la perspectiva del multilingüisme equilibrat?

Els rànquings i indicadors de revistes es basen, fonamentalment, en dades de Scopus o de Web of Science. Les publicacions que no s'inclouen en aquestes bases de dades sovint es troben en l'últim graó de la jerarquia avaluativa, per exemple a la República Txeca (Good *et al.*, 2014) i Polònia (Kulczycki; Rozkosz, 2017). També hi ha un ús molt generalitzat d'una jerarquia segons els índexs d'impacte dins de Web of Science o de Scopus, per exemple, el *sexenio* a Espanya (Piñero; Hicks, 2015) o el BOF a Flandes, Bèlgica (Debackere; Glänzel, 2004).

Aquests rànquings i indicadors de publicacions, en la pràctica, van en contra del que seria un multilingüisme equilibrat en recerca. Part del problema és el biaix angloamericà en la selecció de revistes (Archambault *et al.*, 2006), però seria difícil d'aconseguir una representació més equilibrada de l'ús de la llengua en ciència. Les bases de dades de referències comercials són necessàriament selectives, no només per motius comercials, sinó també amb relació a la teoria de la recuperació de la informació (la llei de la dispersió de Bradford, la idea de "publicacions centrals") i a l'eficàcia de la indexació de referències (Garfield, 1979). Aquest tipus de selectivitat es retroalimenta triant les revistes centrals amb els continguts que tenen més interès a escala mundial. A més, la major part de l'escepticisme que hi ha cap als rànquings de publicacions es basa en altres qüestions que no són la llengua. Per exemple, el San Francisco Declaration on Research Assessment (DORA) (2012) està més preocupat perquè els articles individuals siguin avaluats només mirant on han estat publicats, i per l'abús dels índexs d'impacte en qüestions de finançament, citació i promoció. A més, la majoria de científics que són escèptics sobre els índexs d'impacte continuen defensant que algunes revistes són més importants que les altres, i amb això reflecteixen la idea general que la ciència és internacional i necessita comunicar-se més enllà de barreres lingüístiques. Encapçalant aquesta idea hi ha les polítiques oficials d'internacionalització (vegeu els exemples europeus presentats en la introducció). Un multilingüisme equilibrat no té gaires possibilitats en aquest escenari, pel que sembla.

Tanmateix, hi ha un acord que defensaria el multilingüisme equilibrat. És el que s'anomena *model noruec*, que jo mateix vaig idear per al Govern noruec fa uns anys, només per aconseguir finançament institucional, no per a avaluacions de la recerca (Sivertsen, 2016a). També l'han adoptat els governs danès i finès i, localment, universitats d'Irlanda i Suècia, i ha servit d'inspiració per a la creació d'una base de dades bibliogràfica específica per al camp de les humanitats i de les ciències socials a Flandes, Bèlgica.

Finlàndia va adoptar el model incloent-hi publicacions per a estudiants i públic en general (Giménez-Toledo *et al.*, 2016). En la resta de països, només inclou revistes científiques i acadèmiques i editorials de llibres que apliquin l'avaluació d'experts. Aquesta limitació es contradiu amb la idea d'un multilingüisme equilibrat. No obstant això, el model noruec no té cap jerarquia amb relació a la llengua, la cobertura de les bases de dades o els índexs d'impacte. En canvi, hi ha una jerarquia senzilla que només té dos nivells. Hi ha un nivell alt, anomenat "nivell 2", i un nivell normal, anomenat "nivell 1". L'aplicació d'aquestes nivells representa l'equilibri entre incentius per a la internacionalització i rellevància per a la societat.

El nivell 2, que representa només el 20 % del total de publicacions en la matèria, pot incloure només els canals de publicació més prestigiosos internacionalment en un àmbit. Aquests són els únics criteris. En física, les poques publicacions que hi ha en el nivell 2 seran totes en anglès, tenen índexs d'impacte alts i estan incloses a Scopus o a Web of Science. Però aquests *no són* els criteris. Moltes de les revistes del nivell 1 també tenen índexs d'impacte alts, estan publicades en anglès i estan incloses a Scopus o a Web of Science. En el camp de la filologia hispànica, en canvi, les publicacions del nivell 2 poden estar escrites en la llengua del camp d'estudi, i no necessàriament han de tenir índexs d'impacte o estar incloses a Scopus o a Web of Science.

En aquest model, el nivell 2 és una resposta a la idea que algunes revistes són més importants que d'altres i que existeix una necessitat de globalització en ciència. Això no obstant, aquest incentiu es limita al 20 % dels criteris. En el nivell 1, s'hi poden incloure publicacions en qualsevol llengua, i totes tenen la mateixa valoració. L'efecte és que no hi ha una jerarquia per al 80 % de les publicacions en un àmbit de coneixement. Les revistes en llengua materna es valoren igual que les revistes "internacionals". En qualsevol moment, el nivell 1 inclourà qualsevol canal de publicació científica o acadèmica si es compleixen uns criteris de qualitat concrets, independentment que estiguin incloses en unes bases de dades determinades. Com a exemple, són benvingudes les noves publicacions d'accés lliure (*open access*) si compleixen els criteris.

La comunitat acadèmica hi està implicada prenent decisions en els dos nivells a través de la participació en panells disciplinaris. Es poden trobar pàgines web en anglès amb informació sobre com funciona aquest model a **Dinamarca, Finlàndia** (<http://www.julkaisuforum.fi/en/publication-forum>) i **Noruega**. L'any 2014 en avaluar exhaustivament els efectes del model a Noruega s'hi va trobar un equilibri multilingüe (Aagaard *et al.*, 2015). Un altre estudi va assenyalar que el model era més legítim i més inclusiu que els criteris tradicionals basats en referències i índexs d'impacte (Ahlgren *et al.*, 2012).

Cal advertir que el compromís descrit per arribar a una classificació equilibrada no és fàcil d'assolir. Els científics que es mostren contraris als rànquings, o que només publiquen en una llengua, pot ser que hi estiguin en contra. I podria passar el mateix amb els científics que estan a favors de rànquings basats en índexs d'impacte.

4 Revistes acadèmiques d'accés lliure en el camp de les ciències socials i les humanitats

A les ciències socials i les humanitats (CSH) sovint se les considera un "problema" a l'hora d'avaluar la recerca i de fer publicacions acadèmiques a causa dels diversos models de publicació que hi ha amb diferents llengües i tipus de publicació que tenen un recorregut molt més limitat en bases de dades comercials (Nederhof, 2006; Sivertsen; van Leeuwen, 2014). Aquest "problema" es pot capgirar de dalt a baix des de la perspectiva del multilingüisme equilibrat. Les CSH es poden veure com un exemple a seguir per les altres ciències, més que com un exemple del qual allunyar-se, ja que tenen bones pràctiques més que pràctiques que s'estiguin quedant obsoletes. A continuació, considerarem les CSH com un *exemplum virtutis*, un model de qualitat que val la pena imitar, en la comunicació amb la societat.

Les CSH no només estudien la cultura i la societat, sinó també hi col·laboren, les influeixen i les milloren en àmbits com el creixement democràtic, el disseny de polítiques, l'administració pública, afers internacionals, la migració, la integració, la comprensió de diferents llengües i cultures, l'educació en tots els nivells, la vida cultural, els mitjans de comunicació i informació, i la història, com la "memòria de les societats". En

fer-ho, les CSH sembla que siguin més "locals" que les ciències. No obstant això, moltes de les disciplines del camp de les CSH han estat internacionals i multilingües pel que fa a l'ús de la llengua i de la comunicació durant més de dos mil anys. Però sempre han sigut internacionals dins dels contextos socials i culturals als quals pertanyien. En lloc de considerar-les "locals" en contraposició amb "internacionals", les pràctiques comunicatives de les CSH es poden valorar com un exemple que combina l'excel·lència internacional amb la rellevància local donant un enfocament multilingüe a la comunicació de la recerca. Està provat que cada investigador individual en el camp de les CSH *normalment és com a mínim bilingüe* a l'hora de produir publicacions acadèmiques (Sivertsen, 2016b). També està provat que les CSH, més sovint que les ciències, publiquen per a estudiants, per a professionals, per a un debat públic i per a una audiència molt àmplia en la seva llengua materna respectiva (Kyvik, 2005).

Als tres països que han adoptat el model noruec descrit anteriorment, aquest model està connectat amb una base de dades bibliogràfica nacional que inclou de manera completa totes les publicacions científiques i acadèmiques de les institucions incloses en l'esquema de finançament. Basant-nos en dades completes, és possible demostrar que gairebé la meitat dels articles de CSH estan escrits en la llengua materna dels autors i que aquestes publicacions es concentren en relativament poques revistes nacionals (Sivertsen; Larsen, 2012). A continuació, combinarem aquests fets amb les finalitats de l'accés lliure.

Com s'ha indicat abans, les CSH normalment col·laboren amb la cultura i la societat: hi influeixen i les milloren. Per aconseguir-ho, les seves publicacions acadèmiques estan escrites, en part, en llengua materna. Per tant, representen àrees de recerca i de comunicació de la recerca a les quals cal donar una accessibilitat lliure immediata perquè tota la societat les pugui llegir. Tenint en compte que una gran proporció d'articles de revista de l'àmbit de les CSH de les institucions d'un país es pot posar a disposició de tothom obrint l'accés a relativament poques revistes, l'accés lliure té un gran potencial amb uns efectes extensos immediats.

Fa quatre anys, vaig redactar un informe per al Research Council of Norway en el qual descrivia aquest potencial i suggeria una solució (Sivertsen, 2013). Era un estudi de 76 revistes nacionals de CSH, sobre continguts i autors, i el paper que tenien en la comunicació. L'estudi acabava amb una proposta per a un nou model empresarial: només se seleccionen les revistes nacionals de CSH més centrals, més respectades i més necessàries publicades en noruec. No es paga a cap autor individual perquè els tipus de publicacions i de patrocinadors d'aquestes revistes són diversos. Els continguts no són només articles de recerca originals, sinó també debats, dissertacions i ressenyes de llibres, i alguns dels patrocinadors provenen d'institucions que no són les acadèmiques. En conseqüència, en lloc de pagaments a autors individuals, les revistes seleccionades estan finançades en part pel Govern, en part per un consorci d'institucions de recerca que sovint publiquen en aquestes revistes. La selecció de revistes i el model mateix estan supervisats per un panel nacional nomenat pels degans d'Humanitats i Ciències Socials.

Aquest model d'accés lliure per a les CSH el va impulsar el Govern noruec amb un llibre blanc sobre les humanitats a Noruega (Norwegian Government, 2017) i actualment s'està posant en marxa. La implicació és que la majoria d'articles de revistes de CSH en llengua materna en tot un país poden estar disponibles públicament només amb un clic. Aquest "clic" no promou la globalització en ciència, però sí que fomenta la rellevància per a la societat de les CSH, que és igual d'important des del punt de vista del multilingüisme equilibrat. Hi ha altres iniciatives d'accés lliure per a les CSH a escala internacional, per exemple, sèries noves de megarevistes i de llibres acadèmics, que fomentaran la globalització i que tenen un paper diferent en la comunicació de la recerca que el que poden aconseguir les publicacions en llengua materna.

Cal advertir que aquest compromís tampoc no és fàcil d'aconseguir. D'una banda, entre els acadèmics hi pot haver una por que es redueixi la qualitat de la recerca si es treu el model de subscripció. De l'altra, els defensors actius de l'accés lliure —paradoxalment— sovint adopten la mateixa perspectiva que les principals editorials comercials i consideren que les revistes sobre CSH escrites en llengua materna tenen poc interès. La raó podria ser la tensió que hi ha entre els dos objectius diferents que té aquest moviment: obrir la ciència al públic i alhora posar en dubte el règim de només uns quants actors comercials multinacionals.

En qualsevol cas, el model que s'ha descrit anteriorment per obrir les revistes de CSH en la llengua que parla una societat podria ser útil sempre que les organitzacions de recerca i els proveïdors de fons puguin trobar un interès comú per l'accés lliure a escala local, regional o nacional. L'eficàcia del model prové, en part, del fet que majoritàriament implicarà revistes que els proveïdors comercials encara no han comprat i que encara no posseeixen.

5 Conclusions: què es pot fer

La perspectiva d'un multilingüisme equilibrat hauria de permetre que les polítiques pensades per incrementar la qualitat, la globalització i la responsabilitat vers la societat en el camp de la recerca estiguin més vinculades i no tinguin, en la pràctica, tantes contradiccions. Aplicar un multilingüisme equilibrat com un concepte dinàmic i basat en l'empirisme podria ajudar a aconseguir un progrés supervisat i estimulat de totes aquestes polítiques. Els requisits són els següents:

- Totes les finalitats de comunicació en totes les àrees de recerca diferents, i totes les llengües que es necessitin per satisfer aquestes finalitats, s'han de considerar de manera holística sense exclusions ni prioritats.
- S'han d'establir instruments per documentar i avaluar l'ús de la llengua per a totes aquestes finalitats diverses que té la recerca, per tant, oferint la base per a la supervisió d'una globalització més àmplia de la recerca en una direcció més responsable.
- S'utilitzen els mateixos instruments per a la documentació amb relació als criteris d'avaluació i de finançament de la recerca; per tant, no només promovent la publicació internacional en revistes de prestigi, sinó també recerca i innovació responsable i rellevant per a la societat.

Bibliografia

Aagaard K.; Bloch, C.W.; Schneider, J.W. (2015). "Impacts of performance-based research funding systems: The case of the Norwegian publication indicator". *Research evaluation*, vol. 24, no. 2, p. 106–117. <<https://academic.oup.com/rev/article/24/2/106/2364728>>. [Consulta: 15/06/2018].

Ahlgren, P.; Colliander, C.; Persson, O. (2012). "Field normalized citation rates, field normalized journal impact and Norwegian weights for allocation of university research funds". *Scientometrics*, vol. 92, no. 3, p. 767–780.

Archambault, É.; Vignola-Gagné, É.; Côté, G.; Larivière, V.; Gingras, Y. (2006). "Benchmarking scientific output in the social sciences and humanities: The limits of existing databases". *Scientometrics*, vol. 68, no. 3, p. 329–342.

Bianco, M.; Gras, N.; Sutz, J. (2016). "Academic Evaluation: Universal Instrument? Tool for Development?". *Minerva*, vol. 54, no. 4, p. 399–421.

Chavarro, D. (2017). *Universalism and Particularism: Explaining the Emergence and Development of Regional Indexing Systems* (doctoral Thesis).

Brighton: SPRU, University of Sussex.

Chavarró, D.; Tang, P.; Ràfols, I. (2017). "Why researchers publish in non-mainstream journals: training, knowledge bridging, and gap filling". *Research Policy*, vol. 46, no. 9, p. 1666–1680.

Debackere, K.; Glänzel, W. (2004). "Using a bibliometric approach to support research policy making: The case of the Flemish BOF-key". *Scientometrics*, vol. 59, no. 2, p. 253–276.

European Commission (2017). *Horizon 2020. Work Programme 2018–2020. Science with and for Society*. <http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2018-2020/main/h2020-wp1820-swfs_en.pdf (http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2018-2020/main/h2020-wp1820-swfs_en.pdf) >. [Consulta: 15/06/2018].

Garfield, E. (1979.) *Citation indexing: Its theory and application in science, technology, and humanities*. New York: Wiley.

Giménez-Toledo, E.; Mañana-Rodríguez, J.; Engels, T.C.; Ingwersen, P.; Pölonen, J.; Sivertsen, G.; Zuccala, A.A. (2016). "Taking scholarly books into account: Current developments in five European countries". *Scientometrics*, vol. 107, no. 2, p. 685–699.

Good, B.; Vermeulen, N.; Tiefenthaler, B.; Arnold, E. (2015). "Counting quality? The Czech performance-based research funding system". *Research Evaluation*, vol. 24, no. 2, p. 91–105. <<https://academic.oup.com/rev/article/24/2/91/2364671>>. [Consulta: 15/06/2018].

Gordin, M.D. (2015). *Scientific Babel. How science was done before and after global English*. Chicago: The University of Chicago Press.

Kulczycki, E.; Rozkosz, E.A. (2017). "Does an expert-based evaluation allow us to go beyond the Impact Factor? Experiences from building a ranking of national journals in Poland". *Scientometrics*, vol. 111, no. 1, p. 417–442.

Kyvik, S. (2005). "Popular Science Publishing and Contributions to Public Discourse among University Faculty." *Science communication*, vol. 26, no. 3, p. 288–311.

Nederhof, A.J. (2006). "Bibliometric monitoring of research performance in the Social Sciences and the Humanities: A Review." *Scientometrics*, vol. 66, no. 1, p. 81–100.

Norwegian Government (2017). *The Humanities in Norway — Meld. St. 25 (2016–2017)*. Report to the Parliament [white paper in Norwegian].

Piñeiro, C.L.; Hicks, D. (2015). "Reception of Spanish sociology by domestic and foreign audiences differs and has consequences for evaluation". *Research evaluation*, vol. 24, no. 1, p. 78–89.

Sivertsen, G. (2013). "Norskspråklige vitenskapelige tidsskrifter i humaniora og samfunnsvitenskap: Forfatterkrets, formål og mulighet for åpen tilgang". *NIFU Arbeidsnotat 14/2013*.

— (2016a). "Publication-Based Funding: The Norwegian Model." In: M. Ochsner, S.E. Hug, H.D. Daniel (ed.). *Research Assessment in the Humanities. Towards Criteria and Procedures*. Cham: Springer, p. 79–90.

— (2016b). "Patterns of internationalization and criteria for research assessment in the social sciences and humanities". *Scientometrics*, vol. 107, no. 2, p. 357–368.

Sivertsen, G.; Larsen, B. (2012). "Comprehensive bibliographic coverage of the social sciences and humanities in a citation index: An empirical analysis of the potential". *Scientometrics*, vol. 91, no. 2, p. 567–575.

Sivertsen, G.; van Leeuwen, T. (2014). *Scholarly publication patterns in the social sciences and humanities and their relationship with research assessment. In Science, Technology & Innovation Indicators 2014, Thematic Paper 2*. Utrecht: Dialogic.

San Francisco Declaration on Research Assessment (DORA) (2012). <<https://sfdora.org/read/>>. [Consulta: 15/06/2018].

Zhang, L.; Rousseau, R.; Sivertsen, G. (2017). "Science deserves to be judged by its contents, not by its wrapping: Revisiting Seglen's work on journal impact and research evaluation". *PLoS ONE*, vol. 12, no. 3, e0174205. <<http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0174205> (<http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0174205>) >. [Consulta: 15/06/2018].

Notes

¹ El berber és una segona llengua materna extensament parlada que recentment ha esdevingut oficial, d'acord amb la Constitució marroquina; no obstant això, en la pràctica encara no té el mateix estatus que l'àrab. El multilingüisme equilibrat també pot contribuir a supervisar i millorar la pràctica i l'estatus de llengües maternes minoritzades.

